

Sygn. akt I A Ca 848/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Elżbieta Kuczyńska (spr.)
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SO del. Dariusz Małkiński
Protokolant	:	Iwona Aldona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. D. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa - (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji **powoda**

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 23 września 2013 r. sygn. akt I C 648/12

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.**

UZASADNIENIE

Powód A. D. (1) wnosił o zasądzenie od Skarbu Państwa –(...)kwoty 149.732,70 zł wraz z kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu podnosił, że na skutek niezgodnego z prawem działania pozwanego przy wykonywaniu władzy publicznej poniósł szkodę w dochodzonej wysokości. Powodowi przysługiwało bowiem spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w P. przy ul. (...) o pow. 48,17 m⁽²⁾ w zasobach (...). Postanowieniem z dnia 19.06.2007 r. Prokuratura Okręgowa w Łomży zabezpieczyła grożącą powodowi karę grzywny oraz środki karne poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania w/w prawa do lokalu. W sprawie, w której doszło do zabezpieczenia, powoda skazano wyrokiem Sądu Okręgowego w Łomży z 20 marca 2008 r. w sprawie II K 63/07, w którym rozstrzygnięcie w zakresie orzeczenia przepadku przedmiotów przekazano do odrębnego postępowania

Urzędowi Skarbowemu w Ł.. W dniu 27.06.2008 r. powód zbył w/w prawo do lokalu zapewniając nabywców, że ustanowione zabezpieczenie upadło z mocy prawa. Pismem z 18.07.2008 r. (...) poinformowała R. P., że nie zostanie przyjęta w poczet członków spółdzielni do czasu przysłania przez Prokuraturę pisemnej informacji o zniesieniu zakazu zbycia i obciążania lokalu. W konsekwencji nabywcy wystąpili przeciwko powodowi o zwrot 47.500 zł tj. uiszczonej zaliczki na poczet ceny i kosztów zawarcia i wykonania umowy. Ich żądanie – wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 23.03.2010 r. – zostało uwzględnione do kwoty 43.757 zł oraz zasądzono 4.775 zł tytułem kosztów procesu. Sąd uznał, że nabywcy działali pod wpływem istotnego błędu dotyczącego prawa powoda do dysponowania lokalem. Apelacja powoda od tego wyroku została oddalona, jednocześnie zasądzono od powoda koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 1.200 zł.

Z dalszych twierdzeń powoda wynikało, że w dniu 11.02.2011 r. Sąd Okręgowy w Łomży uchylił w/w zabezpieczenie. Skarga powoda o wznowienie postępowania cywilnego została jednak postanowieniem z dnia 29.04.2011 r. odrzucona przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim. Powód podnosił, że R. i G. P. wszczęły egzekucję przeciwko niemu celem wyegzekwowania zasądzonej na ich rzecz kwoty.

Powód podnosił, że kilkakrotnie ubiegał się o uchylenie zabezpieczenia, jednak jego wnioski nie były początkowo uwzględniane przez Sąd Okręgowy w Łomży. W jego ocenie, gdyby Sąd ten prawidłowo zinterpretował przepisy, to powód uzyskałby pełną cenę przewidzianą w umowie sprzedaży i uniknąłby wytoczonego przeciwko niemu procesu cywilnego, a tym samym nie poniósłby szkody, na którą składają się: należność główna (43.757,70 zł) i koszty procesu (5.975 zł) zasądzone w sprawie I C 618/09 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim oraz kwota 100.000 zł, która nabywcy mieli zapłacić z tytułu pozostałej części umówionej ceny.

Jako podstawę swego roszczenia powód wskazał przepis art. 417 k.c.

Pozwany Skarb Państwa - (...), reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł w odpowiedzi na pozew o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany w pierwszej kolejności podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. Niezależnie od powyższego podniósł, że roszczenie powoda jest niezasadne zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Wywodził, że odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie prawomocnego orzeczenia reguluje przepis art. 417¹ § 2 k.c., a przesłanką odpowiedzialności jest stwierdzenie niezgodności tego orzeczenia z prawem we właściwym postępowaniu. Pozwany podnosił nadto, że przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa jest bezprawność działania, a czynności pozwanego w żadnym stopniu nie uzasadniają odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, gdyż znajdowały uzasadnienie w przepisach prawa, a wszystkie wskazane przez powoda czynności toczyły się prawidłowo i w oparciu o aktualny stan.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 23 września 2013 r. oddalił powództwo.

Wyrok ten został oparty o następujące ustalenia faktyczne:

Powodowi przysługiwało spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w P. przy ul. (...) o pow. 48,17 m⁽²⁾ w zasobach (...). Postanowieniem z dnia 19.06.2007 r. Prokuratura Okręgowa w Łomży zabezpieczyła grożącą powodowi w postępowaniu karnoskarbowym karę grzywny oraz środki karne poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania w/w prawa do lokalu, zastrzegając, że wpis o zakazie dokona w rejestrze lokalu (...).

W sprawie, w której dokonano zabezpieczenia, ostatecznie powoda skazano wyrokiem Sądu Okręgowego w Łomży z 20 marca 2008 r. w sprawie II K 63/07. W zakresie orzeczenia przepadku przedmiotów sprawę przekazano do odrębnego postępowania Urzędowi Skarbowemu w Ł.. Wyrok ten w stosunku do powoda uprawomocnił się 27.03.2008 r. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku karnego tj. do dnia 27.06.2008 r. (włącznie) nie zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne przeciwko A. D. (2).

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynikało, że powód już w dniu 29.04.2008 r. zawarł z małżonkami P. umowę przedwstępną sprzedaży w/w prawa do lokalu. W dniu 27.06.2008 r. strony zawarły natomiast ostateczną umowę. Powód zbył w/w prawo za kwotę 140.000 zł, z czego otrzymał zaliczkowo 40.000 zł. Zawierając umowę powód

oświadczył, że nie ma żadnych ograniczeń w zbyciu prawa do lokalu, zapewniał nabywców, że ustanowione w sprawie karnej zabezpieczenie upadło z mocy prawa. Powód, kwestię upadku zabezpieczenia konsultował z notariuszem przed podpisaniem ostatecznej umowy.

Pismem z 02.07.2008 r. (...) poinformowała notariusza oraz strony umowy o ustanowionym zakazie zbywania i obciążania lokalu oraz o nieotrzymaniu informacji o uchyleniu zabezpieczenia majątkowego. W dniu 18.07.2008 r. Spółdzielnia odmówiła E. P. przyjęcia jej w poczet członków do czasu przesłania przez Prokuraturę pisemnej informacji o zniesieniu zakazu zbywania i obciążania lokalu. Wobec powyższego pełnomocnik nabywców w dniu 17.10.2008 r. złożył w ich imieniu oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego przez nich w umowie z dnia 27.06.2008 r. pod wpływem błędu wywołanego przez drugą stronę podstępnie co do okoliczności, czy przedmiot umowy jest wolny od wszelkich długów i ciężarów oraz obciążeń na rzecz osób trzecich. Powód został jednocześnie wezwany do zwrotu zaliczki w kwocie 40.000 zł i zapłaty 7.500 zł tytułem zwrotu kosztów poniesionych przez nabywców w związku z zawarciem i wykonaniem umowy. Ponieważ powód nie zapłacił żądanej kwoty pozwem z 07.05.2009 r. wystąpili z powództwem o jej zasądzenie. Ich żądanie zostało uwzględnione wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 23.03.2010 r. w sprawie I C 618/09 do kwoty 43.757,70 zł z ustawowymi odsetkami od 10.11.2008 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu w kwocie 4.775 zł, a apelacja powoda od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 18.10.2010 r. w sprawie II Ca 480/10, jednocześnie zasądzono od powoda koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 1.200 zł.

Sąd Okręgowy ustalił także, że zanim doszło do zawarcia umowy sprzedaży, powód w dniu 25.04.2008 r. zwrócił się do (...) o wydanie zaświadczenia o niezaleganiu z opłatami wobec spółdzielni oraz potwierdzającego posiadany przez niego tytuł prawny do lokalu. W tym samym dniu zostało wydane powodowi zaświadczenie o niezaleganiu z opłatami na dzień 30.04.2008 r. Nadto, Spółdzielnia sporządziła zaświadczenie, w którym zamieszczono m.in. informację o ustanowionym zakazie zbywania i obciążania prawa do lokalu. Tego zaświadczenia powód nie odebrał. W dniu 27.06.2008 r. powód nie przedstawił notariuszowi i nabywcom zaświadczenia potwierdzającego przysługujący mu tytuł prawny do lokalu tłumacząc się niemożnością uzyskania tego dokumentu z uwagi na brak wszystkich osób uprawnionych w spółdzielni do jego podpisania.

Z dalszych ustaleń wynika, że w dniu 17.04.2008 r. powód wniósł o uchylenie zastosowanych wobec niego zabezpieczeń majątkowych. Wniosek ten został oddalony postanowieniem Sądu Okręgowego w Łomży z 25.04.2008 r. Wskazano w nim, że nie doszło do upadku zabezpieczenia majątkowego z mocy prawa, gdyż nie zostało jeszcze zakończone postępowanie prowadzone przez (...) w B. w przedmiocie orzeczenia przepadku, ściągnięcia ich równowartości lub obowiązku uiszczenia równowartości pieniężnej tych przedmiotów zabezpieczonych w sprawie II K 63/07. Na skutek zażalenia powoda Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 19.09.2008 r. wydanym w sprawie II A Kz 168/08 utrzymał to postanowienie w mocy. Kolejny wniosek powoda, z dnia 31.03.2009 r., został oddalony postanowieniem Sądu Okręgowego w Łomży z 17.08.2009 r. (II Ko 42/09). Postanowienia tego powód nie zaskarżył. Następnie, w dniu 27.09.2010 r. Sąd Okręgowy w Łomży oddalił kolejny wniosek powoda o uchylenie zabezpieczenia majątkowego, przy czym orzeczenie to uchylił postanowieniem z 10.12.2010 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku, przekazując sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Ostatecznie, w dniu 11.02.2011 r. Sąd Okręgowy w Łomży stwierdził upadek zabezpieczenia i zarządził jego wykreślenie z rejestru lokali, wskazując, że w okresie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku karnego skazującego powoda nie została wszczęta egzekucja dla ściągnięcia zabezpieczonych w postępowaniu należności publicznoprawnych.

Sąd Okręgowy ustalił, że skarga powoda o wznowienie postępowania cywilnego, w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, w której powód powołał się na stwierdzenie upadku zabezpieczenia, została postanowieniem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z 29.04.2011 r. odrzucona, jako nie oparta na ustawowych podstawach wznowienia, a dotycząca w istocie odmiennej oceny dowodów, którymi dysponował sąd przy wydawaniu wyroku.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika również, że na podstawie tytułu wykonawczego obejmującego wyrok Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim wydany w sprawie I C 618/09, R. i G. P. wszczęli przeciwko powodowi

egzekucję, w tym z ograniczonego prawa rzeczowego stanowiącego przedmiot umowy z dnia 27.06.2008 r. Zostały do niej przyłączone inne egzekucje prowadzone przeciwko powodowi z wniosku (...). W toku egzekucji przysługujące powodowi własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu zostało zbyte za łączną kwotę 122.000 zł, z czego kwotę 71.329,23 zł (w tym odsetki 21.584,53 zł) przekazano wierzycielom małżonkom P., kwotę 20.522,14 zł - (...), zaś część kwoty uzyskanej z egzekucji – 9.405,38 zł – przekazano powodowi tytułem nadpłaty. Kwotę tę powód wydatkował na bieżące utrzymanie i pokrycie innych zobowiązań.

W tak ustalonym stanie faktycznym, uznając roszczenie powoda za niezasadne, Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą jego, było twierdzenie powoda o niezgodnym z prawem wykonywaniu władzy publicznej przez Sąd Okręgowy w Łomży – niewłaściwej interpretacji przepisu art. 132 Kodeksu karnego skarbowego, zgodnie z którym zabezpieczenie upada m.in. wtedy, jeżeli w ciągu 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie nie zostanie wszczęta egzekucja dla ściągnięcia należności. Sąd pierwszej instancji wskazał, że podziela interpretację wyrażoną w postanowieniu Sądu Apelacyjnego z 10.12.2010 r. w sprawie II A Kzw 1500/10, co jest równoznaczne z przyjęciem – na potrzeby niniejszego postępowania – że część ze wskazanych przez powoda orzeczeń Sądu Okręgowego w Łomży zostało opartych o błędną interpretację przepisów, w konsekwencji w postępowaniach tych w pewnym zakresie doszło do nieprawidłowości.

Dalej wskazał, że mając na względzie sposób opisanego zdarzenia wywołującego szkodę tj. wydanie nieprawidłowych orzeczeń, przyjąć należy, że powód w istocie opiera swoje żądanie o przepis art. 417¹ § 2 k.c., z którego wynika, że przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej jest stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia wywołującego szkodę we właściwym postępowaniu, zaś sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego lub decyzji administracyjnej. Podniósł, że podmiot zainteresowany uzyskaniem odszkodowania obowiązany jest wyczerpać tok instancji, bowiem w/w przepis w swoim założeniu nie może zastępować właściwego toku instancji lub stanowić dla jego alternatywy. Stwierdził, że w niniejszym przypadku nie ma możliwości uzyskania przez powoda stosownego prejudykatu, jako że stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w postępowaniu karnym może nastąpić w trybie wznowienia postępowania (art. 540 k.p.k.) lub w wyniku rozpoznania kasacji, które to środki nie mają zastosowania do orzeczeń w przedmiocie stwierdzenia upadku zabezpieczenia. Jednocześnie, Sąd pierwszej instancji wskazał, że podziela pogląd tych przedstawicieli doktryny, którzy podnoszą, że w sytuacji, gdy przepisy nie przewidują trybu stwierdzenia niezgodności z prawem decyzji lub postanowień, to podstawą prawną roszczenia odszkodowawczego może być art. 417 § 1 k.c., jednakże stanowisko takie może odnosić się do tych tylko postanowień pozwanego, które zostały poddane kontroli instancyjnej na skutek zażalenia powoda, tj. z 17.04.2008 r. i z 27.09.2010 r.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powód nie zaskarżył do sądu wyższej instancji postanowienia Sądu Okręgowego w Łomży z 17.08.2009 r., co zdaniem Sądu, faktycznie wyklucza możliwość uwzględnienia powództwa w zakresie odnoszącym się do tego orzeczenia.

Nadto, Sąd ten zauważył, że niezależnie od tego, który ze wskazanych wyżej przepisów stanowi podstawę prawną żądania powoda, to powództwo nie może być uwzględnione z uwagi na brak ogólnych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Dla uwzględnienia roszczenia powoda konieczne byłoby ustalenie, że wskutek błędnej interpretacji przepisów dokonanej przez Sąd Okręgowy w Łomży w majątku powoda powstała opisana przez niego szkoda, która była tego normalnym następstwem.

Sąd wskazał, że z określonej w pozwie szkody, jedynie w zakresie kwoty 9.732,70 zł (koszty przegranego procesu i zwrot wydatków małżonków P. w związku z zawarciem umowy notarialnej) istnieją podstawy do rozważań, że powód doznał szkody, a w pozostałym zakresie brak jest przesłanek. Miał tu na uwadze, że konsekwencją złożonego przez małżonków oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych czynności prawnej (omyłkowo określonego w uzasadnieniu, jako oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży) było ponowne przejście spółdzielczego prawa do lokalu o wartości określonej ceną sprzedaży na powoda. Oświadczenie to miało moc wsteczną i stanowiło o nieważności czynności prawnej od początku. Powód nie doznał w konsekwencji szkody w wysokości 140.000 zł, skoro nie doszło

do pogorszenia jego sytuacji majątkowej w porównaniu ze stanem istniejącym przed 27.06.2008 r. z powodu powrotu do jego majątku objętego nieważną umową składnika.

Sąd podkreślił też, że szkodą nie jest uszczerbek majątkowy, który nastąpił w sposób zależny od woli doznającego tego uszczerbku. Powołał się na poglądy orzecznictwa, że pojęciem uszczerbku nie można obejmować takiego uszczerbku, który jest wynikiem celowych i świadomych czynności poszkodowanego, choćby były one niezgodne z zasadami racjonalnego działania. Przypomniawszy, w związku z powyższym, że przed zawarciem umowy przyrzeczonej powód podjął szereg działań zmierzających do uregulowania stanu prawnego sprzedawanego prawa rzeczowego i do uzyskania dokumentów potwierdzających jego prawo do rozporządzenia nim (wniosek o uchylenie zabezpieczenia i o wydanie zaświadczenia potwierdzającego tytuł do lokalu). Mimo odmowy uchylenia zabezpieczenia i wystawienia zaświadczenia z informacją o zakazie zbywania prawa, powód zapewniał notariusza i nabywców o posiadaniu pełnego prawa do swobodnego dysponowania ograniczonym prawem rzeczowym. Świadomie, co wynikało z akt sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim, zataił informacje ważne dla nabywców z punktu widzenia podjęcia decyzji o podpisaniu umowy.

Dalej, rozważając kwestię kolejnej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej tj. zdarzenia wywołującego szkodę, Sąd Okręgowy wywiódł, że zdarzenie które powołał powód tj. niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy Kodeks karny skarbowy, nie było tym zdarzeniem, które spowodowało szkodę objętą żądaniem pozwu. Wskazał, że gdyby powód uznał za skuteczne oświadczenie złożone przez małżonków P. i dokonał zwrotu uiszczonej zaliczki, nie doszłoby do powstania szkody wynikłej z orzeczenia wydanego w sprawie cywilnej. Sąd wskazał, że obowiązek zapłaty kwoty 49.732,70 zł powstał nie na skutek orzeczeń wydanych przez Sąd Okręgowy w Łomży, lecz na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim wydanego w sprawie I C 618/09. Sąd Okręgowy w Łomży nie miał wpływu na treść tego orzeczenia. Powołując się na przepis art. 11 k.p.c. Sąd pierwszej instancji wskazał, że w zakresie, w jakim Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ustalił, czy i kiedy doszło do upadku zabezpieczenia w sprawie karnej, było to tylko w wyłącznie jego własną oceną istniejących przepisów prawnych. Sąd ten nie był bowiem w żaden sposób związany treścią orzeczeń Sądu Okręgowego w Łomży (art. 11 k.p.c.).

W tej sytuacji Sąd Okręgowy w Olsztynie nie podzielił stanowiska powoda, że zdarzeniem wywołującym jego szkodę była nieprawidłowa interpretacja przepisów przez Sąd Okręgowy w Łomży. Wskazał, że pierwsze orzeczenie tego Sądu w przedmiocie uchylenia zabezpieczenia majątkowego zostało wydane w dniu 24.04.2008 r. Wprawdzie powód wywiódł od niego zażalenie, ale nie zostało ono rozpoznane do dnia zawarcia umowy. Przystępując do umowy w dniu 27.06.2008 r. powód wiedział, że brak było podstaw do uchylenia tego zabezpieczenia. Nadto, orzeczenie to oparte było o prawidłową interpretację przepisu art. 132 k.k.s., gdyż w dacie jego wydania nie upłynęły jeszcze 3 miesiące od uprawomocnienia się wyroku karnego. Wyrok uprawomocnił się wobec powoda w dniu 27.03.2008 r. co oznacza, że podstawa do stwierdzenia upadku zabezpieczenia zaistniała najwcześniej w dniu 28.06.2008 r. Sąd Okręgowy w Łomży nie mógł stwierdzić upadku zabezpieczenia wcześniej, niż w dniu 28.06.2008 r. Tymczasem powód sprzedał spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu w dniu 27.06.2008 r., a więc w dniu, w którym nie zostały jeszcze spełnione przesłanki do stwierdzenia upadku zabezpieczenia.

Sąd Okręgowy wskazał nadto, że pozostałe orzeczenia Sądu Okręgowego w Łomży zostały wydane nie tylko po podpisaniu aktu notarialnego, ale również po złożeniu przez kupujących oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych umowy sprzedaży (17.10.2008 r.). Kolejny wniosek dotyczący stwierdzenia upadku zabezpieczenia powód złożył dopiero w dniu 31.03.2009 r. Ostatni z wniosków został rozpoznany natomiast po wydaniu przez Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim wyroku uwzględniającego powództwo małżonków P..

Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu pierwszej instancji, świadczą o braku adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy wskazanymi przez powoda zdarzeniem wywołującym szkodę i szkodą.

W konsekwencji, Sąd Okręgowy uznał, że brak było przesłanek uzasadniających żądanie powoda zarówno w kontekście przepisu art. 417 § 1 k.c., jak i art. 417¹ § 2 k.c.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 102 kpc.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo (pkt I) zaskarżył apelacją powód zarzucając:

- 1) niewyjaśnienie istoty sprawy;
- 2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszerehstronny, dowolny oraz sprzeczny z dowodami zgromadzonymi w sprawie;
- 3) naruszenie art. 417 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sprawie;
- 4) naruszenie art. 417¹ § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i zastosowanie w sprawie;
- 5) naruszenie art. 361 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sprawie.

W oparciu o te zarzuty powód wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łomży na rzecz powoda kwoty 149.732,70 zł wraz z kosztami procesu za obie instancje. Na wypadek oddalenia apelacji wnosił o nieobciążanie powoda kosztami procesu.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych (k. 187 – 188).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Chociaż w apelacji powód sformułował zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału, w istocie kwestionuje przede wszystkim wnioski i ocenę prawną wyrażone przez Sąd Okręgowy.

Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia faktyczne na podstawie zebranego materiału dowodowego bez przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów. W materiale sprawy znajduje w szczególności podstawę zakwestionowane w apelacji ustalenie Sądu Okręgowego, co do daty uprawomocnienia się wyroku karnego z dnia 20 marca 2008 r., która to data wynika z adnotacji urzędowej zamieszczonej na odpisie wyroku przesłanego do sprawy I C 618/09 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim (k. 88 w/w akt). Inne, konkretne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego nie zostały wskazane w apelacji, jako wadliwe i sprzeczne z materiałem dowodowym. Zostały one zresztą poczynione zgodnie z twierdzeniami powoda i w oparciu o zebrane w tej sprawie oraz w sprawie I C 618/09 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim i II K 61/07 Sądu Okręgowego w Łomży dokumenty.

Należy mieć na względzie, że choć istotnie – jak zarzuca skarżący – Sąd Okręgowy nie wskazał, jako ustalonego faktu, wynikającego z zeznań złożonych w sprawie I C 618/09 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim przez notariusza M. G. (k.118 w/w akt), że konsultowała ona „wątpliwości co do momentu upadku zakazu zbywania z kolegą prokuratorem” (a nie z Prokuraturą – jak wskazuje skarżący), nie mniej, ani brak tego ustalenia, ani jego poczynienie nie mają wpływu na treść zaskarżonego wyroku, a wskazywana okoliczność nie należy do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Sąd odwoławczy, nie znajdując podstaw do zmiany, czy uzupełnienia stanu faktycznego ustalonego przez Sąd pierwszej instancji w całości ustalenia tego Sądu uznaje za własne.

Sąd Apelacyjny podzielił także ocenę prawną ustalonego stanu faktycznego uznając za niezasadny tak zarzut nierozpoznania istoty sprawy, jak i naruszeń prawa materialnego.

Kwestią nie należącą już do stanu faktycznego, ale wniosków prawnych poczynionych w oparciu o ustalony prawidłowo stan faktyczny, jest wniosek Sądu Okręgowego co do dnia, w którym z mocy prawa upadało zabezpieczenie majątkowe, przy uwzględnieniu tej przesłanki jego upadku, którą eksponował powód tj. niewszczęcia w terminie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie egzekucji dla ściągnięcia należności publicznoprawnej - zd. 2 art. 132 k.k.s. (w konsekwencji, w którym najwcześniej jego upadek mógł być potwierdzony przez sąd karny). Przyjmując, że był to dzień 28.06.2008 r. Sąd pierwszej instancji trafnie odwołał się do przepisu art. 123 § 2 k.p.k. i słusznie wskazał, że w dniu, w którym powód dokonał zbycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu tj. 27.06.2008 r. trzymiesięczny termin, o którym mowa z zd. 2 art. 132 k.k.s. jeszcze nie upłynął i nie została spełniona ta przesłanka upadku zabezpieczenia. Był to wprawdzie ostatni dzień trzymiesięcznego terminu od uprawomocnienia się wyroku karnego, ale upływał dopiero o godz. 24.00. Słusznie wywiódł zatem Sąd pierwszej instancji, że Sąd Okręgowy w Łomży mógł stwierdzić upadek zabezpieczenia majątkowego nie wcześniej, niż w dniu 28.06.2008 r.

Zauważyć trzeba, że Sąd Okręgowy dokonał wnikliwej i wyczerpującej analizy stanu faktycznego pod kątem obu wskazanych w apelacji podstaw prawnych nie dopuszczając się zarzucanych w apelacji naruszeń i ostatecznie – co jednoznacznie wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku – prawidłowo wywiódł, że nie zostały spełnione przesłanki niezbędne do uwzględnienia powództwa zarówno w kontekście przepisu art. 417¹ § 2 k.c., który stanowi podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego, jak i w kontekście przepisu art. 417 § 1 k.c. na który w uzasadnieniu pozwu powołał się powód i który stanowi podstawę odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Nie można zatem podzielić stanowiska skarżącego, że Sąd pierwszej instancji „całkowicie zignorował” niezgodność z prawem rozstrzygnięć pozwanego w zakresie wniosków o stwierdzenie upadku zabezpieczenia i nie odniósł się do wskazanej przez powoda podstawy materialnoprawnej powództwa – art. 417 § 1 k.c. Analiza prawna stanu faktycznego jakiej dokonał Sąd Okręgowy doprowadziła ostatecznie do słusznych wniosków, w szczególności o braku istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem wskazanym przez powoda (tj. wskazanymi przez niego orzeczeniami Sądu Okręgowego w Łomży w przedmiocie upadku zabezpieczenia), jako mającym stanowić o odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa, a wskazaną przez powoda szkodą. Istnienie tego związku jest natomiast konieczną przesłanką odpowiedzialności deliktowej i to bez względu na to, czy podstawę materialnoprawną powództwa stanowi przepis art. 417 § 1 k.c., czy przepis art. 417¹ § 2 k.c. Dla oceny w tym zakresie istotne znaczenie ma – na co słusznie wskazał Sąd Okręgowy – data zawarcia umowy przyrzeczonej i moment upływu trzymiesięcznego terminu, o którym mowa w zd. 2 art. 132 k.k.s. oraz przyczyny, dla których nabywcy złożyli w dniu 17.10.2008 r. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych swojego oświadczenia woli. Oświadczenie to zostało uznane za złożone skutecznie w sprawie I C 618/09 Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, w konsekwencji czego uwzględniono powództwo nabywców o zwrot zapłaconej części ceny, o zwrot kosztów zawarcia umowy notarialnej i obciążono powoda kosztami procesu. Należy mieć na względzie, że ocena skuteczności takiego oświadczenia, gdy kontrahent powołuje się na błąd, musi być wiązana z okolicznościami, jakie zaistniały najpóźniej w dacie złożenia wadliwego oświadczenia woli, skutkiem czego istotnym było nie tyle to, czy wadliwe były orzeczenia Sądu Okręgowego w Łomży wydane w dniach 17.08.2009 r. i 27.09.2010 r., ile to, że w dacie składania obciążonego wadą oświadczenia woli w przedmiocie nabycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, ani nie został uchylony zakaz zbywania i obciążania tego prawa, ani nie zaistniała przesłanka do stwierdzenia jego upadku z mocy prawa na podstawie zd. 2 art. 132 k.k.s. W tych okolicznościach istotnego znaczenia nie ma to, że Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim w uzasadnieniu swego wyroku podzielił pogląd prawny Sądu Okręgowego w Łomży wyrażony w postanowieniu z 17 sierpnia 2009 r.

, bowiem okoliczność ta nie mogła mieć przesądzającego znaczenia dla oceny prawnej skutków oświadczenia nabywców o uchyleniu się od oświadczenia woli złożonego w dniu 27.06.2008 r. pod wpływem błędu. Nawet bowiem, gdyby w postanowieniu z 17 sierpnia 2009 r. (a także w kolejnym – z 27.09.2010 r.) Sąd Okręgowy w Łomży potwierdził upadek zabezpieczenia z mocy prawa, to i tak skuteczność oświadczenia nabywców z dnia 17.10.2008 r., zatem złożonego przed wydaniem kontestowanych orzeczeń, zależna była od stanu istniejącego w momencie złożenia

oświadczenia, od którego skutków małżonkowie P. się uchyliłi. Jeszcze raz trzeba podkreślić, że w dacie jego złożenia – 27.06.2008 r. – co słusznie wywiódł Sąd Okręgowy, nie upłynął termin uprawniający do stwierdzenia upadku zabezpieczenia z mocy prawa.

Okoliczności te zostały słusznie uznane przez Sąd Okręgowy w Olsztynie za istotne i ważne dla oceny prawnej powództwa. W konsekwencji, nie można podzielić stanowiska powoda, że gdyby postanowieniem z dnia 27.09.2010 r. (w uzasadnieniu apelacji błędnie określono datę wydania postanowienia na dzień 27.09.2009 r.) Sąd Okręgowy w Łomży stwierdził upadek zabezpieczenia z mocy prawa, to małżonkowie P. nie mieliby podstaw do uzyskania korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia w sprawie I C 618/09.

Trafne były też wnioski Sądu Okręgowego co do zgłoszonej przez powoda szkody. W szczególności, okoliczność, że powód zobowiązany został wyrokiem Sądu Rejonowego w w/w sprawie do zwrotu małżonkom P. uiszczonej przez nich części ceny w kwocie 40.000 zł i nie uzyskał pozostałej części umówionej ceny w kwocie 100.000 zł w sytuacji, gdy nadal posiadał tytuł do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu uprawniała do wniosku, że w tym zakresie powód nie doznał szkody i nie doszło do pogorszenia jego sytuacji majątkowej w porównaniu ze stanem istniejącym przed 27.06.2008 r. Żadnego wpływu na tę ocenę nie może mieć podnoszona przez niego w apelacji okoliczność, że małżonkowie P. nie zwrócili kluczy do mieszkania i nie wprowadzili w ponowne posiadanie lokalu. Taki stan rzeczy może dowodzić, że korzystali oni bez podstawy prawnej z lokalu powoda, co jest jednak nieistotne dla oceny istnienia szkody określonej przez powoda w pozwie.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako niezasadną.

O kosztach instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.). Sąd Apelacyjny nie dopatrył się okoliczności uzasadniających odstąpienie od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego poniesionymi w instancji odwoławczej. Zgodnie z przepisem art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnej reguły obciążania stron kosztami procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.). Powód nie uzasadnił swego wniosku zawartego w pkt 4 apelacji. Nie wskazał przesłanek, które uzasadniałyby zastosowanie art. 102 k.p.c. Uzasadnieniem celowości zastosowania art. 102 k.p.c. nie może być jedynie niekorzystna sytuacja materialna znajdująca odzwierciedlenie w złożonym na k. 45 oświadczeniu i uzyskanie częściowego zwolnienia od kosztów sądowych (k. 70). Powód, mimo przegranej przed Sądem pierwszej instancji, zdecydował się na kontynuowanie procesu, mając zapewne świadomość swojej sytuacji majątkowej oraz znając uzasadnienie zaskarżonego wyroku; na wypadek przegrania także w drugiej instancji powinien liczyć się z ryzykiem konieczności pokrycia kosztów strony przeciwnej. Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, brak było podstaw do oceny, że zaistniał wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c.